

In de huiskamer van de stad schuift iedereen graag een stoel bij

Een tweede thuis voor iedereen

Een tweede thuis voor alle inwoners van de stad. De plek waar Enschede zich vindt, vermaakt, verbindt en versterkt.

In die nieuwe functie biedt het Muziekkwartier straks een veilige omgeving om elkaar op te zoeken en op te laden. Bibliotheek Enschede, Kaliber Kunstenschool, poppodium Metropool en Wilminktheater en Muziekcentrum Enschede richten onder hun gezamenlijke dak een huiskamer in, waar elke bezoeker zijn eigen verblijf vormgeeft. Van vroeg tot laat valt er iets te kiezen uit een interactief programma, waarbij ontmoeting, ontspanning en ontwikkeling hand in hand gaan.

Het beeld

Een doordeweekse middag. Sanne Nijhuis duwt de buggy met de kleine Sem vanaf het Wilminkplein naar binnen. Dochter Lotte schiet meteen naar de hoek die ze de slaapkamer van de reus noemt. Ze ploft neer in de enorme kussens. Sanne installeert zich in een bank vlakbij en bevrijdt Sem uit de buggy. Hij dribbelt meteen naar zijn zusje. Op het krijtbord ziet Sanne dat er over een half uur een voorleesmoment begint. Kan ze dan mooi even voor zichzelf een paar nieuwe boeken uitzoeken.

Onderweg naar de koffiebar zwaait ze naar buurman Henk aan de grote leestafel. Sinds het overlijden van Sylvia leest hij de Tubantia elke dag hier. Toen hij zich een tijdje terug had laten ontvallen dat hij thuis ook nog heel veel foto's van oud-Enschede heeft hadden ze hem meteen gestrikt als vrijwilliger voor Lokaal Verhaal. Henk Scholten lacht naar Sanne en wijst naar het grote digitale scherm, waar historische beelden van de wijk Pathmos in elkaar overvloeien. Ze steekt een duim op.

Sem en Lotte zijn aangeschoven in de kring kinderen rond de voorleesstoel. Henk gebaart naar Sanne dat hij een oogje in het zeil houdt. Ze begint aan haar route langs de boekenkasten die zich door de ruimte slingeren. "Sorry!", hoort ze achter haar rug, en twee lange lijven haasten zich langszij. Ze verdwijnen in een afgescheiden ruimte die Sanne nu voor het eerst opvalt. Ze ziet de koptelefoons van de jongens en dan snapt ze het: de nieuwe gamecave. Er stond een foto in het weekblad Huis-aan-Huis.

Cemal en Björn geven het groepje dat net vertrekt een boks. "Vette shit hier, bradaz. Straks Babs op het localspodium, check jullie later!" Babs, denkt Sanne, nooit van gehoord. Straks maar even kijken of ze er iets over kan vinden bij de infozuil. Ze ziet Amy van de trap komen, de oppas die sinds kort op saxofoonles zit. Als ze hoort dat Lotte en Sem er ook zijn loopt ze meteen door. "Fiets je met ons mee?", roept Sanne haar na. "Mijn vader zit beneden", zegt Amy. "Hij is hier aan het werk."

Met de boeken onder een arm loopt Sanne terug naar de voorleesplek. Ze steekt een hand op naar de vader van Amy, die net zijn laptop dichtklapt. Naast hem pauzeren een paar studenten met koffie en gebak. Iemand heft 'Happy Birthday' aan. Amy's vader zingt vrolijk mee. Sanne helpt de kinderen in hun jassen, maar Lotte treuzelt. Ze heeft gezien hoe bij het raam een groepje kinderen met gitaren gaat klaarstaan. Hun docent vertelt dat ze die avond voor het eerst samen zullen optreden en dat ze nog een keer voor publiek willen oefenen.

Aan de bar begint een vrouw met een opvallende bril alvast enthousiast te klappen. Bekend gezicht, denkt Sanne. Dan weet ze het weer: die andere Sanne treedt hier deze week een paar avonden op. Zouden er nog kaarten zijn? Misschien wil Carmen wel mee, die heeft al eens een show van haar gezien en was toen heel enthousiast. Ze duwt de buggy in de richting van de kassa.

De basis

Met een theater en concertzaal, een kunstenschool en een poppodium onder één dak is het Muziekkwartier al sinds jaar en dag het huis van cultuur in de stad. Die positie wordt nog eens versterkt door huisgenoten als ArtEZ Hogeschool voor de Kunsten (conservatorium), Phion Orkest van Gelderland & Overijssel en de Nederlandse Reisopera. Met al deze gebruikers biedt het gebouw bovendien onderdak aan amateurs en professionals in de hele keten. Van beginnend blokfluitist en doorbrekende metalband tot veelbelovende zanger en gevierd cabaretier: ze komen hier allemaal dagelijks over de vloer.

Zo'n cluster van cultuur is zeldzaam. Dat verdient het beter te worden benut, in het belang van de stad. Iedereen moet er gebruik van kunnen maken en dat gebruik moet ook voor iedereen zichtbaar zijn. Het Muziekkwartier is voor veel mensen nu nog letterlijk en figuurlijk 'de grote onbekende' in de stad. Een imposant gebouw, maar voor wie er niet per se hoeft te zijn ook een tamelijk gesloten bastion. Het vraagt erom rigoureus te worden opengebroken en dat is precies wat we gaan doen. Bovendien wordt ruimte gemaakt voor Bibliotheek Enschede, als aanjager van kennis, ervaring en kracht uit de samenleving.

Het vernieuwde Muziekkwartier wordt een publieke verblijfsruimte waar van alles tegelijk gebeurt en iedereen iets van zijn of haar gading vindt. Het interieur krijgt een open opzet en de verbinding tussen binnen en buiten wordt zichtbaar en voelbaar.

De grens tussen zalen en foyers vervaagt, elke ruimte wordt multi-functioneel en zelfs gangen en trappen zijn straks plekken waar je graag wat langer wilt blijven. Het gezamenlijke programma is het middel om iedereen te bereiken. Zo ontstaat één plek waar je basisvaardigheden en creativiteit ontwikkelt, ontspant, je blik verruimt, kennis deelt en onverwachte ontmoetingen hebt.

De urgentie

De huiskamer van de stad sluit aan op wat het stadsbestuur in de begroting 2020-2023 als zijn belangrijkste opdracht omschreef: *focus op jeugd en gezin, kansengelijkheid voor kinderen en waar mogelijk de stad verder ontwikkelen*.

Meer samenhang en meer preventie worden daar genoemd als sleutelbegrippen in het sociaal domein. *Meer investeren aan de voorkant, minder repareren aan de achterkant, in optimale samenwerking met partners*. Het vernieuwde Muziekkwartier is daarbij een sterke bondgenoot vanuit het culturele domein.

Enschede kampt met grote sociale vraagstukken als armoede, eenzaamheid en laaggeletterdheid. Om de sociale en economische structuur van de stad te versterken is een aantrekkelijk vestigings- en leefklimaat nodig, waarmee we ook jonge mensen aan de stad blijven binden. De doelstellingen van de huiskamer van de stad zijn daarop gebaseerd.

Waar wij ons op richten: dat jongeren opgroeien in een stad vol mogelijkheden, een grotere onderlinge verbondenheid, kansengelijkheid, een sterke binnenstad en een prettig woon- en leefklimaat. En misschien wel het belangrijkste uitgangspunt is dat we daar samen met onze bezoekers aan werken.

Een van de oorzaken van de toenemende segregatie is het feit dat er – afgezien van de basisschool – steeds minder plekken zijn waar uiteenlopende geledingen van de maatschappij elkaar vanzelfsprekend treffen. Mensen trekken zich terug in hun eigen bubbel. Wij bieden een plek waar groepen elkaar op een organische manier ontmoeten en zich mengen. De huiskamer van de stad is een remedie tegen de bubbel.

De belofte

Als samenwerkende partners bieden we Enschede en omgeving een huiskamer waar je makkelijk binnengaat voor ontspanning en ontmoeting, en die tegelijkertijd prikkelt en inspiratie biedt. We doen dat met Twentse nuchterheid en oog voor de verschillende achtergronden van de inwoners van Enschede.

Je brengt er tijd door op een manier die jij nodig hebt en die bij jou past. De krant lezen, piano spelen, een verhaal vertellen of aanhoren, in de geschiedenis duiken, je verjaardag vieren, genieten van een optreden of je eigen (net geleerde) kunsten vertonen, ervaringen delen, standpunten uitwisselen, gamen met je vrienden, een praatje maken, een lezing bijwonen, een voorstelling meemaken en na afloop met makers in gesprek gaan. Of een glas drinken, als je dat liever doet. Je vindt hier ondersteuning als je bijvoorbeeld moeite hebt met lezen en schrijven, het lastig vindt om je belastingformulieren in te vullen of als je op zoek bent naar werk.

Wij hebben een plek voor ogen waar je wordt geraakt maar ook anderen kunt raken. Waar je 'ongemerkt' wijzer wordt en anderen onbewust wijzer maakt.

Want dat is ons centrale motto: iedereen is een bron van inspiratie.

Een ander cruciaal uitgangspunt is openheid. In alles. Binnen en buiten lopen in elkaar over, er is reuring en er valt wat te kiezen. Bovendien is er altijd ruimte voor verrassingen. De uitkomst van elk bezoek is ongewis maar altijd goed.

Aan de voorkant 'voor elk wat wils', aan de achterkant een heldere structuur. Zo richten we ons aanbod in. Langs vijf programmalijnen, gebaseerd op onze doelstellingen en de wenseninventarisatie: 1. ontspanning en inspiratie, 2. persoonlijke ontwikkeling, 3. identiteit Enschede, 4. sociale cohesie, 5. maatschappelijke vraagstukken.

Die wenseninventarisatie is onderdeel van de rapportage van adviesbureau The Alignment House. In opdracht van de samenwerkende partners zijn inwoners geïnterviewd uit vijf bevolkingsgroepen die in Enschede sterk vertegenwoordigd zijn: scholieren (15-18 jaar), studenten en jonge professionals (20-30 jaar), startende gezinnen (30-40 jaar), gevorderde gezinnen (40-60 jaar) en minder welvarende 60plussers.

De interviews laten zien dat er gedurende de hele dag aanbod moet zijn met - als dat betaald is - verschillende prijscategorieën. Interactiviteit is belangrijk; het moet draaien om halen én brengen. Een festivalsfeer, met een combinatie van grote events en intieme kleinschaligheid, is favoriet. De gewenste activiteiten op volgorde van prioriteit: eigen creativiteit, voorstellingen en evenementen, ontmoeting, inspiratie en ontdekken, delen en werken.

Een laagdrempelige combinatie van ontmoeting en inhoud is een breed gedeelde wens. Er wordt gevraagd om aandacht voor Twentse cultuur (zoals de Twentse Oudejaarsconference), kleinschaligheid, verdieping en kwaliteit (bijvoorbeeld lezingen, debatten) en – met name door scholieren en studenten – om (muziek)festivals en optredens van bekende artiesten.

De huiskamer van de stad versterkt ook de uitstraling van de stad. De geïnterviewden merken op dat de sterke kanten van Enschede nog onvoldoende uit de verf komen. Het mag/moet zelfbewuster. Kort samengevat: we hebben een rijke geschiedenis en cultuur, vormen een diverse gemeenschap, er gebeurt hier veel, we hebben het goed voor elkaar - maar het podium/de etalage om dat te tonen ontbreekt.

Elders in Nederland blijken soortgelijke initiatieven precies die functie te vervullen. Forum Groningen, LocHal Tilburg, Bibliotheek Neude (Utrecht) en HuBKerkrade bundelen niet alleen educatie, creatief aanbod en kracht uit de stad, maar vergroten (soms na aanvankelijke kritiek) ook

saamhorigheid en trots op de stad. Ten opzichte van deze voorbeelden hebben we in Enschede twee belangrijke voordelen: de basis is er al en omvat bovendien meer voorzieningen dan waar ook.

De bonus

Het huiskamerprogramma vloeit voort uit de kernactiviteiten van de afzonderlijke partners, die in volle omvang gehandhaafd blijven. Als 'vereniging van eigenaren' geven we invulling aan het gezamenlijke programma. Zo ontstaat meer dan een optelsom: door elkaars kennis en ervaring te delen en te benutten, versterken we het resultaat. Wij blijven ieder vanuit onze eigen kracht doen waar we goed in zijn, met het aanbod van de huiskamer als bonus. De extra opbrengst: we brengen (meer) mensen samen en maken maatschappelijke thema's bespreekbaar. Het profijt is voor de inwoners van de stad.

Het moment

Sinds 2017 werken we aan de transformatie van het Muziekkwartier tot huiskamer van de stad. In het voorjaar van 2020 stonden we op het punt van beginnen. De coronacrisis haalde daar een streep door. Diezelfde crisis heeft ook aangetoond dat een plek als deze misschien wel harder nodig is dan ooit. Voor ons was dat de drijfveer om de plannen verder te verfijnen en de maximale flexibiliteit in te bouwen waar deze tijd om vraagt.

Het culturele leven moet weer op gang komen, aldus het Sociaal-Cultureel Planbureau in een rapport over de maatschappelijke effecten van corona, omdat anders *'voor velen een ontspannende vrijetijdsbesteding, een mogelijkheid tot socialiseren, een manier om aan het maatschappelijk leven bij te dragen en een deel van de beleefde persoonlijke identiteit komen te vervallen.'*

De huiskamer van de stad is de motor om de gemeenschap te laten opleven en opladen. Ze biedt een centrale en veilige plek waar samenkomt wat door corona alleen maar actueler is geworden: ontmoeting en dialoog tussen generaties, vergroten kansengelijkheid (iedereen doet mee), terugbrengen/versterken regie eigen leven (je bepaalt zelf waarmee je aan de slag gaat en hoe), agendering thema's van de toekomst (wonen, arbeidsmarkt, klimaat, circulariteit, diversiteit, inclusiviteit), bundeling creatieve kracht uit de stad, inspiratie, een veilige 'escape'-mogelijkheid naast thuis en school/werk.

Enschede heeft al vaker aangetoond een stad met veerkracht te zijn. De huiskamer van de stad geeft daar een podium aan en laat iedereen in die veerkracht delen.